

Grieks

Examen VWO

Vorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

19 | 94

Tijdvak 2
Dinsdag 21 juni
9.00–12.00 uur

Tekstboekje

Chrysothemis komt met offergaven uit het paleis naar buiten.

328 Χρ. τίν' αὐ σὺ τήνδε πρὸς θυρῶνος ἐξόδοις
 329 ἐλθοῦσα φωνεῖς, ὦ κασιγνήτη, φάτιν,
 330 κούδ' ἐν χρόνῳ μακρῷ διδαχθῆναι θέλεις
 331 θυμῷ ματαίῳ μὴ χαρίζεσθαι κενά;
 332 καίτοι τοσοῦτόν γ' οἶδα κάμαντήν, ὅτι
 333 ἀλγῶ 'πὶ τοῖς παροῦσιν· ὥστ' ἄν, εἰ σθένος
 334 λάβοιμι, δηλώσαιμ' ἂν οἷ' αὐτοῖς φρονῶ.
 335 νῦν δ' ἐν κακοῖς μοι πλεῖν ὑφειμένη δοκεῖ,
 336 καὶ μὴ δοκεῖν μὲν δρᾶν τι, πημαίνειν δὲ μή.
 337 τοιαῦτα δ' ἄλλα καὶ σὲ βούλομαι ποεῖν.
 338 καίτοι τὸ μὲν δίκαιον οὐχ ἦ γὼ λέγω,
 339 ἀλλ' ἦ σὺ κρίνεις. εἰ δ' ἐλευθέραν με δεῖ
 340 ζῆν, τῶν κρατούντων ἐστὶ πάντ' ἀκουστέα.
 341 Ηλ. δεινόν γέ σ' οὔσαν πατρός οὗ σὺ παῖς ἔφυς
 342 κείνου λελησθαι, τῆς δὲ τικτούσης μέλειν.
 343 ἅπαντα γάρ σοι τάμᾳ νουθετήματα
 344 κείνης διδακτά, κούδέν ἐκ σαυτῆς λέγεις.
 345 ἐπεὶ γ' ἐλοῦ σὺ θᾶτερ', ἢ φρονεῖν κακῶς,
 346 ἢ τῶν φίλων φρονούσα μὴ μνήμην ἔχειν·
 347 ἦτις λέγεις μὲν ἀρτίως, ὡς εἰ λάβοις
 348 σθένος, τὸ τούτων μῖσος ἐκδείξιας ἂν·
 349 ἐμοῦ δὲ πατρὶ πάντα τιμωρουμένης
 350 οὔτε ξυνέρδεις τήν τε δρῶσαν ἐκτρέπεις.
 351 οὐ ταῦτα πρὸς κακοῖσι δειλίαν ἔχει;
 352 ἐπεὶ δίδαξον, ἢ μάθ' ἐξ ἐμοῦ, τί μοι
 353 κέρδος γένοιτ' ἂν τῶνδε ληξάσῃ γόων.
 354 οὐ ζῶ; κακῶς μὲν, οἶδ', ἐπαρκούντως δ' ἐμοί.
 355 λυπῶ δὲ τούτους, ὥστε τῷ τεθνηκότι
 356 τιμὰς προσάπτειν, εἴ τις ἔστ' ἐκεῖ χάρις.
 357 σὺ δ' ἡμῖν ἢ μισοῦσα μισεῖς μὲν λόγῳ,
 358 ἔργῳ δὲ τοῖς φονεῦσι τοῦ πατρὸς ξύνει.
 359 ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἂν ποτ', οὐδ' εἴ μοι τὰ σά
 360 μέλλοι τις οἴσειν δῶρ', ἐφ' οἷσι νῦν χλιδαῶς,
 361 τούτοις ὑπείκασθαι· σοὶ δὲ πλουσία
 362 τράπεζα κείσθω καὶ περιρρεῖτω βίος.
 363 ἐμοὶ γὰρ ἔστω τοῦμὲ μὴ λυπεῖν μόνον
 364 βόσκημα· τῆς σῆς δ' οὐκ ἐρῶ τιμῆς λαχεῖν.
 365 οὐδ' ἂν σὺ, σώφρων γ' οὔσα. νῦν δ' ἐξὸν πατρός

- 366 πάντων ἀρίστου παῖδα κεκλησθαι, καλοῦ
367 τῆς μητρός. οὕτω γὰρ φανῆ πλείστοις κακῆ,
368 θανόντα πατέρα καὶ φίλους προδοῦσα σούς.
369 Χο. μηδὲν πρὸς ὄργην πρὸς θεῶν· ὡς τοῖς λόγοις
370 ἔνεστιν ἀμφοῖν κέρδος, εἰ σὺ μὲν μάθοις
371 τοῖς τῆσδε χρῆσθαι, τοῖς δὲ σοῖς αὕτη πάλιν.
372 Χρ. ἐγὼ μὲν, ὦ γυναῖκες, ἡθάς εἰμί πως
373 τῶν τῆσδε μύθων· οὐδ' ἂν ἐμνήσθην ποτέ,
374 εἰ μὴ κακὸν μέγιστον εἰς αὐτὴν ἰὸν
375 ἦκουσ', ὃ ταύτην τῶν μακρῶν σχήσει γόων.
376 Ηλ. φέρ' εἰπέ δὴ τὸ δεινόν. εἰ γὰρ τῶνδὲ μοι
377 μειζόν τι λέξεις, οὐκ ἂν ἀντείποιμ' ἔτι.
378 Χρ. ἀλλ' ἐξερῶ σοι πᾶν ὅσον κάτοιδ' ἐγώ.
379 μέλλουσι γὰρ σ', εἰ τῶνδε μὴ λήξεις γόων,
380 ἐνταῦθα πέμψειν ἔνθα μὴ ποθ' ἡλίου
381 φέγγος προσόψη, ζῶσα δ' ἐν κατηρεφεῖ
382 στέγη χθονὸς τῆσδ' ἐκτὸς ὑμνήσεις κακά.
383 πρὸς ταῦτα φράζου, καί με μὴ ποθ' ὕστερον
384 παθοῦσα μέμψη. νῦν γὰρ ἐν καλῷ φρονεῖν.
385 Ηλ. ἦ ταῦτα δὴ με καὶ βεβούλευνται ποεῖν;
386 Χρ. μάλισθ'· ὅταν περ οἴκαδ' Αἴγισθος μόλη.
387 Ηλ. ἀλλ' ἐξίκοιτο τοῦδὲ γ' οὐνεκ' ἐν τάχει.
388 Χρ. τί, ὦ τάλαινα, τόνδ' ἐπηράσω λόγον;
389 Ηλ. ἐλθεῖν ἐκεῖνον, εἴ τι τῶνδε δρᾶν νοεῖ.
390 Χρ. ὅπως πάθης τί χρῆμα; ποῦ ποτ' εἰ φρενῶν;
391 Ηλ. ὅπως ἀφ' ὑμῶν ὡς προσώτατ' ἐκφύγω.
392 Χρ. βίου δὲ τοῦ παρόντος οὐ μνεῖαν ἔχεις;
393 Ηλ. καλὸς γὰρ οὐμὸς βίωτος ὥστε θαυμάσαι.
394 Χρ. ἀλλ' ἦν ἂν, εἰ σὺ γ' εὖ φρονεῖν ἠπίστασο.
395 Ηλ. μὴ μ' ἐκδίδασκε τοῖς φίλοις εἶναι κακὴν.
396 Χρ. ἀλλ' οὐ διδάσκω· τοῖς κρατοῦσι δ' εἰκαθεῖν.
397 Ηλ. σὺ ταῦτα θάπευ'· οὐκ ἐμοὺς τρόπους λέγεις.
398 Χρ. καλὸν γε μέντοι μὴ 'ξ ἀβουλίας πεσεῖν.
399 Ηλ. πεσοῦμεθ', εἰ χρή, πατρὶ τιμωρούμενοι.
400 Χρ. πατὴρ δὲ τούτων, οἶδα, συγγνώμην ἔχει.
401 Ηλ. ταῦτ' ἐστὶ τᾶπη πρὸς κακῶν ἐπαινέσαι.
402 Χρ. σὺ δ' οὐχὶ πείση καὶ συναινέσεις ἐμοί;
403 Ηλ. οὐ δῆτα. μὴ πω νοῦ τοσόνδ' εἶην κενή.

Sophokles, Elektra 328–403

Tekst 2

Naar aanleiding van een recente opvoering van de Elektra van Sophokles schrijft de recensent L. Zonneveld:

Het gaat om een klassiek Griekse familie: het Huis der Atriden. Zij kan zich het afgelopen jaar in een bloeiende belangstelling van het toneel verheugen. Het is ook een zeer boeiende familie. De bloedige familiegeschiedenis begint al in de gruwelijke wraak van stamvader Atreus op zijn broer Thyestes: hij doodt de kinderen van Thyestes en zet ze vervolgens als maaltijd voor aan de argeloze vader. Ook Atreus' nazaat Agamemnon weet weg met het geweld: eerst doodt hij de eerste man van Klytaimnestra en maakt haar tot zijn vrouw. Dan doodt hij zijn eigen dochter als offer om de krijgskansen in de oorlog om Troje te doen keren.

Amsterdam Uit Krant, mei 1992

Tekst 3

Uit de Elektra van Euripides is het volgende fragment afkomstig. De moord op Aigisthos heeft zojuist plaatsgevonden. Klytaimnestra is onder valse voorwendsels uitgenodigd Elektra te komen bezoeken en nadert nu.

Orestes O! Zien wij hulp opdagen uit Mycene?
Elektra Neen, 't is mijn moeder, mijn bloedeigen moeder ...
Orestes Ja, wat een praal van wagens en kledij!
Elektra die als gedroomd terechtkomt in ons net.
Orestes Wat doen wij Moeder ... Zullen wij haar doden?
Elektra Voelt gij u week, nu gij haar vóór u ziet?
Orestes Wee mij! Kan ik haar doden, die mij baarde en voedde?
Elektra Zo goed als zij mijn en uw vader doodde.
Orestes O Phoebus, louter onzin was uw woord....
Elektra Als Phoebus dwaas is, wie zijn dan de wijzen?
Orestes ... dat mij een wrede moedermoord beval!
Elektra Kan het ooit schaden dat ge uw vader wreekt?
Orestes Ik, reine man! nu, moedermoordenaar!
Elektra En schuldig ook, wreekt gij uw vader niet!
Orestes Om deze moord zal moeder mij doen boeten.
Elektra En wie, als vader ongewroken blijft?

Euripides, Elektra 963–978
Vertaling E. de Waele

Tekst 4

In hun inleiding op het volledige werk van Vondel (Amsterdam, 1986) schrijven Mieke B. Smits-Veldt en Marijke Spies over het drama *Lucifer*:

1 Hoewel men *Lucifer* zou kunnen beschouwen als de goddeloze hoogmoedige, die vanaf
2 het begin van het stuk de personificatie is van het kwaad, lijkt Vondel toch meer gericht
3 geweest te zijn op de tekening van een tragische, aristotelische, hoofdfiguur, die door zijn
4 eigen karakterstructuur pas in de loop van de handeling tot een heilloze misstap wordt
5 gedwongen. Evenals Salomon is *Lucifer* zo bij Vondel de inzet in de strijd tussen twee
6 tegenover elkaar gestelde groepen, die van het Goede en die van het Kwaad. Zijn
7 noodlottige accepteren van het leiderschap over de opstandige engelen voert hem
8 regelrecht tot zijn val. In het vierde bedrijf komt hij weliswaar, na een bewogen pleidooi
9 van zijn beschermengel Rafaël, tot het gruwelijke inzicht dat hij zich met zijn daad de
10 vloek van de liefdevolle God op de hals haalt, maar dan is het te laat.

Tekst 5

De onderstaande tekst is een fragment uit een gedicht van Seferis.

Op de baan, weer op de baan, op de baan,
hoeveel bochten, hoeveel bloedige rondes, hoeveel zwarte
rijen: mensen die naar me kijken,
die naar me keken toen ik op de wagen
de hand hief in triomf, en zij jubelden.

Het schuim van de paarden raakt me, wanneer worden ze moe?
De as knarst, de as staat rood, wanneer ontvlamt de as?
Wanneer knappen de leidsels?

Seferis, De naam is Orestes
Vertaling Hans Warren en Mario Molegraaf

Tekst 6

Aias, de zoon van Telamoon, is in het kamp voor Troje door de Atriden vernederd. Daarna heeft hij in een vlaag van verstandsverbijstering dingen gedaan waardoor hij naar zijn overtuiging voorgoed zijn eer heeft verloren. Hij is radeloos.

- 457 Καὶ νῦν τί χρῆ δρᾶν; ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς
458 ἐχθαίρομαι, μισεὶ δέ μ' Ἑλλήνων στρατός,
459 ἐχθεὶ δὲ Τροία πάσα καὶ πεδία τάδε.
460 πότερα πρὸς οἴκους, ναυλόχους λιπῶν ἔδρας
461 μόνους τ' Ἀτρείδας, πέλαγος Αἰγαῖον περῶ;
462 καὶ ποῖον ὄμμα πατρὶ δηλώσω φανεῖς
463 Τελαμῶνι; πῶς με τλήσεται ποτ' εἰσιδεῖν
464 γυμνὸν φανέντα τῶν ἀριστείων ἄτερ,
465 ὦν αὐτὸς ἔσχε στέφανον εὐκλείας μέγαν;
466 οὐκ ἔστι τοῦργον τλητόν. ἀλλὰ δῆτ' ἰὼν
467 πρὸς ἔρυμα Τρώων, ξυμπεσῶν μόνος μόνους
468 καὶ δρῶν τι χρηστόν, εἶτα λοίσθιον θάνω;
469 ἀλλ' ὧδέ γ' Ἀτρείδας ἂν εὐφράναιμί που.
470 οὐκ ἔστι ταῦτα. πειρά τις ζητητέα
471 τοιάδ' ἀφ' ἧς γέροντι δηλώσω πατρὶ
472 μὴ τοι φύσιν γ' ἄσπλαγχνος ἐκ κείνου γεγῶς.
473 αἰσχροὺν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρήζειν βίου,
474 κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσειται.

Sophokles, Aias 457–474

- regel 457 **δρᾶν** *Vul aan als subjectsaccusativus* **με**.
ὅστις ik die
θεοῖς *Dativus auctoris*.
- regel 460 **πότερα** *Leidt een tweeledige vraag in; het tweede lid begint met ἀλλὰ δῆτ'*
= of (regel 466)
ναύλοχος ἔδρα ankerplaats
μόνους zodat zij alleen achterblijven
- regel 461 **δηλώω** laten zien
regel 462 **τλήσεται** hij zal verdragen
regel 463 **ὦν t/m μέγαν** die hijzelf wél verworven heeft als eerbewijs voor zijn
roem
- regel 467 **ξυμπίπτω** aanvallen
μόνος μόνους in een gevecht van man tegen man
- regel 468 **λοίσθιον** tenslotte
regel 470 **ἔστι = ἔξεστι**
ζητητέα (*Vul aan ἐστίν*) moet ondernomen worden
- regel 471 **ἀφ' ἧς** waardoor
regel 471–472 **δηλώω μὴ + participium** duidelijk maken dat niet
regel 472 **φύσιν** van aard
regel 473 **αἰσχροὺν** *Vul aan ἐστίν*.
regel 474 **κακοῖσιν t/m ἐξαλλάσσειται** die in zijn tegenslagen geen enkele wending
ten goede beleeft.

Einde